

84. Ященко П. Т. Береза низька (*Betula humilis* Schrank) та заходи щодо збереження її ценопопуляцій / П. Т. Ященко, В. І. Матейчик, В. В. Турич // Лісівництво України в контексті світових тенденцій розвитку лісового господарства : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю витоків кафедри лісівництва НЛТУ України. – Львів : НЛТУ України, 2006. – С. 262–264.
85. Ященко П. Т. Рослинний світ Шацького національного природного парку / П. Т. Ященко // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – № 11, Ч. 1 : [за матеріалами I Міжнар. наук.-практ. конф. «Шацький національний природний парк: регіональні аспекти, шляхи та напрями розвитку»]. – С. 166–171.
86. Ященко П. Т. Класифікаційна схема рослинності Шацького національного природного парку на засадах домінантності видів як відображення різноманітності природних типів їх оселищ // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку : матеріали наук. конф. (8–11 верес. 2011 р., смт Шацьк). – Львів : СПОЛОМ, 2011. – С. 7–21.
87. Ященко П. Т. Багатоніжка звичайна (*Polypodium vulgare* L.): характеристика поширення та оселищ на Шацькому поозер'ї / П. Т. Ященко, В. І. Матейчик, В. В. Турич // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку : матеріали наук. конф. (8–11 верес. 2011 р., смт Шацьк). – Львів : СПОЛОМ, 2011. – С. 116–122.
88. Ященко П. Т. Верхові болота Шацького національного природного парку як оселища фіторізноманіття, їх формування і перспективи збереження / П. Т. Ященко, В. І. Матейчик, В. В. Турич // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку : матеріали наук. конф. (6–9 верес. 2012 р., смт Шацьк). – Львів : СПОЛОМ, 2012. – С. 94–99.
89. Andrzejowski A. Flora Ukrainy czyli opisanie roslin dziko rosnacych w Ukrainie Przed-Dniepprowej i w sasiednich z nia okolicach Wolynia, Podola i gub. Chersonskiej / A. Andrzejowski. – Warszawa, 1869. – XIV. – 93 s.
90. Eichwald E. Naturhistorische Skizze von Lithauen, Volhynien und Podolien in geognostisch-mineralogischer, botanischer und zoologischer Hinsicht / E. Eichwald. – Vilno, 1830. – IV. – 256 s.
91. Kondracki J. Katalog jezior poleskich / J. Kondracki // Prace, wykonane w zakladzie geogr. Uniwersytety w Warszawie. – 1938. – № 24. – S. 19–32.
92. Lencewicz St. Miedzyrzecze Bugu i Prypeci. Wody plynace i jeziora / St. Lencewicz // Przegląd Geolog. – 1931. – T. XI. – S. 68–92.
93. Macko S. O niektórych rzadszych gatunkach roślinnych na Wołyniu / S. Macko // Kalendarz Ziemi Wschodnich. – Warszawa, 1934. – S. 234–238.
94. Rühle, E. Jeziora krasowe zachodniej części Polesia Wołyńskiego / E. Rühle // Roczn. Wołyn. – 1935. – T. 4. – S. 210–241.
95. Rühle E. Kreda i trzeciorząd zachodniego Polesia / E. Rühle // Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego. – 1948. – № 34. – S. 100–106.
96. Tolpa S. Zatorfienie jesiorne na południowej krawedzi Polesia / S. Tolpa // Acta Soc. Bot. Pol. – 1935. – 12, № 1. – S. 1–37.
97. Tymrakiewicz W. Stratygrafia torfowisk krasowych Południowego Polesia i Północnego Wołynia / W. Tymrakiewicz // Kosmos. Ser. A. – 1935. – Vol. 40, zesz. 3. – S. 83.
98. Wołosowicz St. W sprawie wieku moren czołowych Południowego Polesia / St. Wołosowicz // Posiedź. Nauk. Państ. Inst. Geol. – 1924. – T. VII. – S. 5–6.
99. Zarys stratygrafii plejstocenu Polesia Wołyńskiego (NW Ukraina) = Нарис стратиграфії плейстоцену Волинського Полісся (Пн.-Зх. Україна) / L. Lindner, A. Bogucki, R. Chlebowski, J. Jelowiczewa, J. Wojtanowicz, I. Zalesskij // Гляціал і перигляціал Волинського Полісся : матеріали XIII укр.-пол. семінару, (Шацьк, 11–15 верес. 2005 р.) / відп. ред. А. Богущкий. – Львів : ВЦ Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2005. – С. 54–82.

Стаття надійшла до редколегії
12.10.2013 р.

УДК 550.9

І. М. Іванів – кандидат геолого-мінералогічних наук (м. Рівне)

Сповідь геолога

Ретроспективний аналіз діяльності автора, який працював 20 років на пошуках і розвідуванні родовищ алмазів у Якутії, понад 30 років в Україні. Зроблено висновок про відсутність зацікавленості державних установ

© Іванів І. М., 2014

України і приватних підприємств в освоєнні багатих надр Волині, зокрема апатит-ільменітового Стремигородського родовища, що дало б змогу багатократно зменшити площу сільгоспугідь, які нівечаться розробленням розсипів ільменіту, і створити вітчизняну мінеральну базу для виробництва дефіцитних для аграрної України фосфорних добрив і робочі місця в регіоні з надлишком робочої сили, родовищ жовнових і зернистих фосфоритів – із тією ж метою, а також невичерпних запасів базальтів для виготовлення негорючих будівельних матеріалів.

Ключові слова: експедиція, пошуки, розвідування, розроблення, родовище, базальт, апатит, ільменіт, фосфорит, мідь, фосфорні добрива, базальтові вироби.

Иванив И. Н. Исповедь геолога. Ретроспективный анализ деятельности автора, который проработал 20 лет на поисках и разведке месторождений алмазов в Якутии, свыше 30 лет в Украине. Сделан вывод об отсутствии заинтересованности государственных учреждений Украины и частных предприятий в освоении богатых недр Волини, в частности апатит-ильменитового Стремигородского месторождения, которое позволило бы многократно уменьшить площадь сельхозугодий, которые калечатся разработкой россыпей ильменита, и создать отечественную минеральную базу для производства дефицитных для аграрной Украины фосфорных удобрений и рабочие места в регионе с избытком рабочей силы, месторождений жовнових и зернистых фосфоритов, – с той же целью, а также неисчерпаемых запасов базальта для изготовления негорючих строительных материалов.

Ключевые слова: экспедиция, поиски, разведка, разработка, месторождение, базальт, апатит, ильменит, фосфорит, медь, фосфорные удобрения, базальтовые изделия.

Ivaniv I. N. Confession of Geologist. Retrospective analysis an author, which worked 20 years on searches and secret service of deposits of diamonds in Yakutii over 30 years in Ukraine, activity. A conclusion is done about absence of the personal interest of public institutions of Ukraine and private enterprises in mastering of rich bowels of the earth of Volhynia, in particular the apatit - ilmenitovogo Stremigorodskogo deposit which would allow repeatedly to decrease an area selkhozugodiy which become a cripple development of mineral deposits of ilmenita, and to create a domestic mineral base for the production of deficit for agrarian Ukraine phosphoric fertilizers, to create workplaces in a region in plenty of labour force, deposits of zhovnovikh and grainy fosforitiv, – with a that purpose, and also inexhaustible supplies of basalt for making of noncombustible build materials.

Key words: an expedition, searches, secret service, development, deposit, basalt, apatite, ilmenite, phosphorus, copper, phosphorus fertilizers, basalt goods.

Постановка наукової проблеми та її значення. Освоєння розвіданих родовищ корисних копалин Волині сприятиме створенню робочих місць на території з надлишком робочої сили, створенню вітчизняної мінеральної бази фосфорних добрив, зменшить обсяги порушених земель у процесі видобутку ільменіту, розширенню використання негорючих мінералів при будівництві.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Київська науково-дослідна лабораторія базальтових виробів довела доцільність виготовлення із базальтів негорючих супертонких, суперлегких волокон і мінеральної вати для тепло-, звукоізолюючих плит і матів, які застосовують у корабле-, літакобудуванні й під час будівельних робіт.

Роботи УкрДІМР показали можливість одержувати якісний апатитовий концентрат із руд Стремигородського родовища й фосфоритовий – із жовнових і зернистих фосфоритів Волині, а ВАТ «Рівне-Азот» можливість виготовлення добрив типу N-P і N-P-K із місцевих фосфоритів.

Поліська філія Інституту агрохімії і ґрунтознавства імені О. Н. Соколовського УААН та Інститут цукрових буряків УААН довели доцільність використання зернистих фосфоритів у природному стані як добрива й меліоранта одночасно на кислих ґрунтах Полісся.

Мета статті – звернути увагу на невикористані мінеральні ресурси Волині й економічну привабливість регіону.

Матеріали та методи. Для написання статті використано особистий досвід автора з вивчення геології і перспектив Волині, результати яких викладено у звітах Житомирської, Рівенської ГРЕ, Рівненської ГЕ.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Улітку 1952 р., після закінчення Угорницької СШ, ми з товаришем, Тарасом Гречаником, грали в м'яч на шкільному подвір'ї. До нас підійшов чоловік у літній формі морського офіцера, представившись випускником історичного факультету Чернівецького держуніверситету, направленим на роботу в нашу школу, і став розпитувати про неї. Наприкінці розмови незнайомець виголосив палку промову про геологічний факультет ЧДУ. Більше я цієї людини не бачив, однак не перестаю благословляти її за вказаний нам життєвий шлях.

1956 р. геологічний факультет ЧДУ було закрито, а його студентам запропоновано перейти на будь-який інший факультет на нижчий курс. Ми відправили до Москви делегацію, яку перехопили в Києві, доставили в ЦККПУ, і нас перевели до Львівського держуніверситету.

Після закінчення ЛДУ, за рекомендацією одного з прогнозистів якутських алмазів, майбутнього академіка АН СРСР В. С. Соболева, я, разом із чотирма однокурсниками, прибув в Амакинську експедицію, яка проводила пошуки й розвідувала алмазні родовища у Західній Якутії. Був зарахований у партію № 200, що базувалася в селищі Мирному. 1959 р. на базі партії № 200 організовано Ботуобинську геологорозвідувальну експедицію, у якій я пройшов шлях від мінералога до головного геолога експедиції, був причетним до розвідування всіх родовищ, із яких починалася Якутська алмазна епопея, брав участь у відкритті декількох родовищ, за що удостоєний найпочеснішого, на мою думку, для геолога звання: «Первооткрыватель месторождений полезных ископаемых», а також нагороджений орденом «Знак почета» і медаллю «За доблесный труд в ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина».

Улітку 1976 р. до Мирного завітала делегація геологів тресту «Київгеологія» на чолі з генеральним директором, лауреатом Ленінської премії І. Ф. Злобенком, для обміну досвідом із пошуків кімберлітових трубок, оскільки в 1975–1976 рр. у керні декількох свердловин, пробурених у с. Кухотська Воля, що на Волині, в брекчіях було виявлено дрібні (до 3,0 см) уламки цієї породи. На завершення візиту І. Ф. Злобенко запросив мене працювати в Україні. Я погодився: дуже хотілося займатися улюбленою справою на Батьківщині.

Залишав Якутію з певною тугою. Там я сформувався як фахівець, мав певні напрацювання з геології і перспектив району, методики й технології геологорозвідувальних робіт, та й попереду були нові дуже цікаві й специфічні завдання.

У тресті «Київгеологія» я був призначений головним геологом однієї з найвідоміших експедицій України – Житомирської, яка проводила геологорозвідувальні роботи на широкий комплекс корисних копалин у північно-західній частині Українського кристалічного щита й щойно розпочала пошуки там родовищ алмазів. Найважливішими об'єктами ЖГРЕ 1977 р. були: розвідка Пержанського рідкометального та Стремигородського апатит-ільменітового родовищ. Роботи щодо другого були в розпалі, і я, маючи досвід розвідки кімберлітових трубок (а Стремигородське родовище за морфологією на них подібне), сприяв якісному їх проведенню. Дуже цікавими для мене були роботи на Білорозвицькій структурі з вивчення золотоносності й алмазонасності протерозойських конгломератів. Я домігся розширення сфери діяльності ЖГРЕ – з 1978 р. вона проводить пошуки й розвідування нерудної сировини, зокрема облицювальних і блочних матеріалів, якими дуже багата Житомирщина.

З 1 липня 1978 р. було організовано Ровенську геологорозвідувальну експедицію, основним завданням якої були пошуки кімберлітових трубок на Волині, а мене призначено її головним геологом. З назвою експедиції склалася дивна ситуація. У зв'язку з тим, що основним районом досліджень експедиції була Волинь, я запропонував, а І. Ф. Злобенко погодився назвати її Волинською. Однак коли І. Ф. Злобенко прибув до Рівного, де мала базуватися експедиція, для узгодження організаційних питань, першим було: чому підприємство, що функціонує в Рівному, називається Волинським. Жодні геолого-географічні чи історико-етнографічні аргументи не сприйняли – довелося у травні видавати новий наказ, у якому експедиція, яку створювали з 1 липня 78 р., перейменовували з Волинської на Ровенську.

Оскільки нормальна матеріально-технічна база була лише в Ковелі, спочатку там було й усе керівництво. З нового, 1980 року всі служби експедиції функціонували в Рівному. Спочатку РГРЕ проводила геологічне картування масштабу 1:200 000 та 1:50 000, інженерно-гідрогеологічне картування масштабу 1:50 000 для цілей меліорації, ретельні пошуки родовищ алмазів у районі знахідок уламків кімберлітів у с. Кухотська Воля та регіональні – у межах Волино-Подільської плити. Поступово ми розширювали спектр досліджень, і під час реорганізації Ровенської ГРЕ 1996 р. вона проводила, окрім названих вище робіт, пошуки родовищ міді, пошуки й розвідування нерудної сировини (фосфоритів, будматеріалів), підземних прісних та мінеральних вод, моніторинги підземних вод та екзогенних процесів.

Із найбільш значущих результатів робіт відзначаю розвідування Іванчинського родовища базальтів для виготовлення супертонких волокон, мінеральної вати та пертургійних виробів, другої черги Луцького водозабору, Корецького й Жобринського родовищ підземних мінеральних вод, відкриття

Ратненського родовища жовтових фосфоритів і розвідування однієї з його ділянок – Поступельської, виявлення регіонального поширення покладів зернистих фосфоритів і розвідування двох родовищ цієї агроруди, придатних для відкритого розроблення – Копитківського й Милятинського, виявлення на північному заході Волинської області проявів самородної міді, що можуть мати промислове значення.

З набуттям Україною незалежності обсяги геологорозвідувальних робіт стрімко скорочувались. У зв'язку із цим я звернувся з листом до міністра геології України М. М. Гавриленка з пропозиціями стосовно реорганізації геологічної служби. Я пропонував, по-перше, ліквідувати одну з ланок виробничого геологорозвідувального процесу – виробничі геологічні об'єднання (їх у міністерстві було, здається, 15) або експедиції (їх було в кожному ВГО-5-7), децю збільшивши штат відповідних служб міністерства чи об'єднань і передавши безпосередній контроль за роботами в галузях у першому й на об'єктах досліджень – у другому. По-друге, розділити підприємства міністерства на геологічні й виробничі, останні приватизувати – вони виконували б роботи для геологів за держзамовленням – це зменшувало б навантаження на держбюджет. По-третє, у зв'язку з браком асигнувань, зусилля геологічних підприємств, скоротивши їх чисельність, зосередити на узагальнювальних, тематичних і картоскладальних роботах, що дасть змогу отримати нову інформацію і, головне, зберегти кадри провідних фахівців, довкола яких, під час покращення ситуації, буде легко створити дієздатні колективи. Нарешті, зважаючи, що пропоновані заходи не популярні, реорганізацію здійснити «згори».

У відповідь я отримав листа за підписом начальника планово-економічного управління, в якому йшлося про економічну недоцільність реорганізувальних заходів при падінні асигнувань і неможливість перейти на узагальнювальні, тематичні та картоскладальні роботи через брак технічних засобів, якісного паперу, фарб тощо. Не знаю, як де, але у ВГО «Північгеологія» все-таки здійснили 1996 р. реорганізацію Ровенської ГРЕ, утворивши на її базі Рівненську ГРЕ(бурову), підпорядковану НАК «Надра», Ковельську ГРЕ (бурову), підпорядковану «Північгеології», та Рівненську комплексну геологічну партію (пізніше перейменовано на Рівненську геологічну експедицію), що об'єднувала геологів Ковеля і Рівного. Захід, як на мене, якраз вчасний під час падіння асигнувань. Нині в чотириповерховому лабораторно-адміністративному корпусі колишньої Ровенської ГРЕ працюють до 15 ІТР і 4 сторожі. Мені, зрозуміло, місця в жодному підрозділі не знайшлося.

Без роботи я, щоправда, не залишився – узимку 1996 р., після відвідин Рівненщини Президентом України Л. Д. Кучмою, з'явилося доручення Президента України № 1-14/115 від 26.02.1996 р., у якому наголошено на потребі активізації в Рівненській області геологорозвідувальних робіт щодо наявності фосфоритів із залученням і бюджетних, і альтернативних джерел фінансування. Для реалізації доручення Президента було організовано ЗАТ «Західно-Українська гірнична компанія», роботи якої почав фінансувати банк «Княжий», а при Рівненській обласній раді створено штаб зі сприяння розвитку геологорозвідувальних робіт на фосфорити. 18 червня 1996 р. я звільнився з Рівненської ГРЕ і був прийнятий у ЗАТ «Західноукраїнська гірнична компанія» на посаду головного геолога. Першочерговим об'єктом ЗАТ «ЗУГК» для розвідування з дослідним видобутком агроруди було визначено Копитківське родовище, розташоване на непродуктивних землях (торфовище) на відстані 500–1500 м. від залізничної станції Івачків. Я запропонував «підстрахуватися» і виправити, окрім ліцензії на Копитківське родовище, ліцензію на розвідування з дослідним видобутком агроруди Милятинського родовища, яке характеризувалося близькими гірничо-геологічними умовами, але для його освоєння необхідно було прокласти дорогу до залізниці завдовжки 8 (до ст. Оженін) – 10 (до ст. Могиляни) км.

Роботи з освоєння Копитківського родовища вели форсовано. На замовлення і кошти ЗАТ «ЗУГК» Рівненською КГРП виконано геолого-економічну оцінку родовища з апробацією запасів зернистих фосфоритів ДКЗ України (протокол № 405 від 12.12.1996 р.), у грудні ж отримано ліцензію на розвідування з дослідним видобутком агроруди й виконано деталізаційне буріння на території передбачуваного кар'єра. Одночасно фахівці ВАТ «ГірХімПром» виконали проект розроблення родовища, що передбачав використання майже всього розрізу (фосфорити й торф – для виготовлення торфо-мінеральних сумішей, вапняк – для розкислення ґрунтів), і створення у відпрацьованому просторі зариблених ставків і рекреаційних зон, а фахівці Укр ДІМРу розробили різні схеми збагачення агроруди, хоча дослідження Поліської філії інституту агрохімії і ґрунтознавства імені О. Н. Соколовського УААН та Інституту цукрових буряків УААН обґрунтували доцільність використання зернистих фосфоритів як калій-фосфорного добрива й меліоранта в природному стані. Було також укла-

дено договір із Яворівською філією старательської артілі «Маяк» на виконання розкривних і видобувних робіт. На початку 1997 р. на родовище прибула техніка й фахівці артілі.

Керівництво колективного сільгоспідприємства імені Тараса Шевченка в особі В. Д. Атаманюка й голова Копитківської сільради М. М. Сеня, які були серед засновників ЗАТ «ЗУГК», усіляко сприяли роботі компанії: техніку було розміщено на господарському подвір'ї, робітникам для проживання виділено приміщення колишнього сільського клубу, для фахівців ЗАТ «ЗУГК» виділено приміщення в конторі. Жителі села займали чергу для працевлаштування на майбутньому підприємстві.

Однак після Різдва свят до Рівного з Києва прибули лобісти для того, щоб будь-що перешкодити створенню вітчизняної мінеральної бази фосфатних добрив. Почалося зі статті В. Д. Чаленка в газеті «Рівне-вечірне» з дискредитацією робіт ЗАТ «ЗУГК», потім із протестом виступила група викладачів Рівненського університету водного господарства, нарешті в «боротьбу» включилися засновники: техніку вигнали з господарського двору, людей – із колишнього клубу, на зборах селян прийняли рішення про відкликання дозволу на виділення земельної ділянки для майбутнього кар'єра. Не підтримали колектив компанії і керівники штабу зі сприяння проведенню робіт на Копитківському родовищі Р. Д. Василюшин і Е. Ф. Абдуллаєв. Почалися виїзди гірників на родовище з міліцією і без неї, блокування селянами техніки, збори в Копиткові, навколишніх селах і Здолбунові. Тяганина тривала майже два роки. За той час банк «Княжий» збанкрутував і пристрасті уляглись. Співробітників ЗАТ «ЗУГК» відправили в неоплачувану відпустку, працівники артілі «Маяк» приїхали до Яворова, залишивши важку техніку на опіку торфовища й шукачів брухту.

Наприкінці 1999 р. колишній керівник Рівненської філії банку «Княжий» Ю. П. Супрунюк взявся реанімувати ЗАТ «Західноукраїнська гірнична компанія» з орієнтацією на Милятинське родовище. Ми зустрілися з керівництвом місцевої агрофірми, сільською і острозькою районною владою, провели збори жителів с. Михалківки, на землях якого розташовано родовище, і отримали дозвіл на проведення робіт. Знову – замовлення тепер уже Рівненській геологічній експедиції на геолого-економічну оцінку Милятинського родовища зернистих фосфоритів, ВАТ «ГірХімПром» – на складання ТЕО тимчасових кондицій, Національному аграрному університетові – на розроблення технічних умов на агроруду, на підставі яких ДКЗ України (протокол № 561 від 29.08.2000 р.) апробовано балансові запаси та перспективні ресурси агроруди й визнано його підготовленим для розвідувальних робіт із дослідним видобутком зернистих фосфоритів. До того часу ЗАТ «ЗУГК» придбав власник ТзОВ «Пульхім» О. Г. Скринник. Він змінив назву підприємства (тепер це було ЗАТ «Західноукраїнське гірниче підприємство») і залучив до видобувних робіт Рівненське управління механізації. Роботи розпочалися на початку вересня, а в жовтні було видобуто першу агроруду. Завдяки добрим стосункам О. Г. Скринника з генеральним директором ВАТ «Рівне-Азот» В. В. Колесником вдалося пришвидшеними темпами провести технологічні дослідження агроруди й концентратів, які засвідчили, що руда придатна для виготовлення через грануляцію з аміачною селітрою, добрив типу N-P та N-P-K при вмісті в них поживних елементів понад 10 %, а з концентратів з умістом P₂O₅ – 18–27 % – концентрованих фосфорних добрив із підвищеним умістом засвоюваного P₂O₅, та розпочати виготовлення з агроруди азотно-фосфорних добрив, реалізація яких, навіть з урахуванням дослідного характеру видобутку й переробки, виявилася рентабельною.

Дилія тривала менше місяця. На початку грудня ВАТ «Рівне-Азот» збанкрутувало, В. В. Колесника звільнили, а нове керівництво вирішило продовжити випуск лише селітри. О. Г. Скринник не погодився на мою пропозицію продавати зернисті фосфорити безпосередньо сільгоспідприємствам. Де тонко, там і рветься – колишні акціонери заявили претензії щодо продажу ЗАТ «ЗУГК» і його перейменування, які суд задовольнив, і О. Г. Скринник припинив фінансування робіт. Рештки агроруди було вивезено до Вінницької області на поля цукрового заводу, власником якого він був, а колектив «ЗУГК»–«ЗУГП» знову відправили в неоплачувану відпустку.

У березні 2004 р. начальник Рівненської геологічної експедиції П. Д. Савчук запропонував мені повернутись в експедицію і допомогти в складанні звітів із геолого-економічного оцінювання Поступельської ділянки Ратнівського родовища жовнових фосфоритів і про результати пошуків родовищ зернистих фосфоритів у південній частині Рівненської та північній частині Хмельницької областей. Звіт «Геолого-економічна оцінка Поступельської ділянки» було завершено й розглянуто НТР ПДРГП «Північгеологія» в IV кварталі 2006 р., однак, у зв'язку з відсутністю асигнувань, на розгляд ДКЗ України представлено у 2008 р., а розглянуто й затверджено запаси – у січні 2009 р. Після цього я переключився на складання звіту про результати робіт на другому з названих вище об'єктів.

Роботи велися 15 років, однак проектні асигнування було освоєно ледве на 30 %. З урахуванням результатів робіт ЗАТ «ЗУГК»–«ЗУГП» по Копитківському і Милятинському родовищах було підраховано запаси агроруди промислових категорій (В, С¹ і С²), на решті території визначено перспективні (для відкритого розроблення) і прогнозні (для глибокозалягаючих покладів) ресурси. Улітку 2010 р. НТР ПДРГП «Північгеологія» звіт було прийнято з оцінкою «відмінно», щоправда, запаси двох названих родовищ було вирішено на розгляд ДКЗ України не направляти.

Мої зобов'язання перед Рівненською ГЕ було виконано, і 6 вересня 2010 р. я закінчив активну геологічну діяльність.

Залишав я українську геологію з тривожним почуттями: з одного боку – намагався залучити до економіки краю багаті мінеральні ресурси Волині, і мені це певною мірою вдалося, з іншого – виявилось, що ці ресурси мало кого цікавлять.

Прикро спостерігати по телевізору, як сільські жителі Житомирщини захищають свої землі від нівечення в процесі розроблення розсіпів ільменіту, у той час як розроблення Стремигородського корінного родовища апатит-ільменитових руд, у розвідуванні якого я брав участь, зайняла б багатократно меншу площу, забезпечило б робочі місця селянам району, дало б змогу створити вітчизняну мінеральну базу для виробництва дефіцитних для аграрної України фосфорних добрив, або полімерних плит, якими облицьовано київські багатоповерхівки, у той час як розвідане під моїм керівництвом Іванчинське родовище базальтів, із яких, як довели фахівці Київської науково-дослідницької лабораторії базальтових виробів, можна виплавляти негорючі супертонкі базальтові волокна й мінеральну вату, із яких виготовляти суперлегкі тепло та звукоізолюючі мати і плити для пароплавів, літаків і, звичайно, облицьовання будинків, та довговічні й екологічні пертургійні вироби, не використовується. Та й рідкоземельний метал Пержанського родовища міг би знайти свого споживача. Не стали базою фосфорних добрив хоча б на місцевому рівні поклади жовтових фосфоритів Поступельської ділянки Ратнівського родовища, розвідку яких розпочато на замовлення керівництва Волинської області (В. П. Павлюк), і зернистих фосфоритів Копитківського та Милятинського родовищ, руди яких можна використовувати в природному стані. Милятинське родовище має, щоправда, власника, однак той за останні десять років не спромігся видобути стільки агроруди, скільки О. Г. Скринник за два місяці у 2000 р. Не знаходить влада і протидії хижацькому видобутку бурштину, хоча напрацьована у світі практика старательського видобутку дуже проста – усе, що не може видобути держава, віддають старателям – кожному виділяють ділянку, і він краще за державу стежить – і за нею, і за сусідньою, – дозволить комусь незаконний видобуток, завтра буде без хліба. І уже зовсім незрозуміла історія з вивченням міденості території Волині. Рівненською ГРЕ на північному заході Волинської області було виявлено перспективні для пошуків родовищ самородної міді ділянки, однак 1996 р. найперспективнішу із них, «Жиричі», передано спільному польсько-українському підприємству, яке відтоді в її межах навіть кілка не забило, а Рівненська КГРП (згодом Рівненська ГЕ) взялася шукати придатні для відкритого розроблення родовища самородної міді в районі, де безуспішно це робили польські геологи в довоєнні часи.

І, нарешті, про те, для чого мене було запрошено в рідні краї. Знайти корінне джерело уламків кімберліту в брекчіях незрозумілої генези, перебудованих у с. Кухотська Воля, не вдалося. Перевірка інших аналогічних Кухотському брекчієпроявів уламків кімберліту не виявила. Розчарувавшись у результатах пошуків джерел уламків кімберліту чи хоча б нових уламків, я домігся дозволу «Північукргеології» продублювати «кімберлітвістні» свердловини – пробурити довкола них куці з 5–6 свердловин на відстані 2–3 м від контрольованої свердловини. У жодній із 30 свердловин (проби обробляли в ІМР) уламків кімберліту не знайдено; лише в одній виявлено велику кількість дрібних скалок піропу червоного й бузкового кольору, що засвідчило розкришення двох великих зерен піропу названих кольорів. Не вдалося підтвердити наявності уламків кімберліту в Кухотовськовольському брекчієпрояві та представникам компанії «Де Бірс», яка у 2002-му чи 2003 р. пробурила тут дві чи три свердловини великого (>300 мм) діаметру.

Висновок. Детективну історію Ввлинських кімберлітів потрібно вивчати спеціально. Єдиним свідцтвом перспектив алмазостості й золотоностості території Волині є наявність у протерозойських породах Білокоровицької структури убогого золото-алмазного розсіпу (міні – Вітватерсранд) та регіональна зараженість мезозойських відкладів дрібними (0,5–1 до 2 мм) зі слідами механічної обробки піропами.

На тлі такого ставлення до робіт геологів не надихає нагородження мене медаллю «Ветеран праці» та знаком «Почесний геолог України».

Стаття надійшла до редколегії
15.10.2013 р.

УДК 551.481.1 (477.82)

О. В. Альохіна – молодший науковий співробітник Шацької екологічної лабораторії Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка НАН України;

М. М. Корусь – інженер I категорії Шацької екологічної лабораторії Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка НАН України;

В. В. Кошовий – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, завідувач Шацької міжвідомчої науково-дослідної екологічної лабораторії, завідувач відділу фізичних методів розпізнавання слабоконтрастних об'єктів у неоднорідних середовищах Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка НАН України;

М. М. Мельник – головний інженер Шацької екологічної лабораторії Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка НАН України;

Л. І. Муравський – доктор технічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу оптико-електронних інформаційних систем Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка НАН України;

І. В. Сидорук – заступник директора Шацького національного природного парку Державного агентства лісових ресурсів України.

П. В. Юрчук – директор Шацького національного природного парку Державного агентства лісових ресурсів України

Батиметричні дослідження озера Світязь: минуле, сучасність та перспективи

Роботу виконано на базі ФМІ ім. Г. В. Карпенка НАН України та ШНПП

У статті наведено результати хронологічного аналізу матеріалів батиметричних досліджень оз. Світязь, проаналізовано їх особливості та науково-методичну достеменність. Аргументовано доцільність проведення батиметричних досліджень на сучасному технічному рівні. Обґрунтовано методичну та матеріальну бази для їх проведення. Наведено окремі результати досліджень, можливість їх використання в суміжних галузях науки й окреслено перспективи подальших робіт. Наведено цифрові 2D- та 3D карти рельєфу дна оз. Світязь і сертифіковану і впроваджену у Шацькому національному природному парку карту глибин оз. Світязь. Доведено часову стабільність батиметричних даних озера й підтверджено незмінність максимальної глибини та берегових обрисів акваторії. Відзначені особливості двочастотної ехолокації дна озера, яка дає змогу опрацювати методику побудови карти донних осадів, що може мати практичне значення для уточнення промислових відкладів сапропелю в озерах Волині.

Ключові слова: оз. Світязь, батиметрія, карта ізобат, карта рельєфу, ехолокація, донні осади, донні джерела.

Алехина О. В., Корусь Н. Н., Кошевой В. В., Мельник М. М., Муравський Л. І., Сидорук І. В., Юрчук П. В., Батиметрические исследования озера Свитязь: прошлое, настоящее и перспективы. В статтю приведені результати хронологічного аналізу матеріалів батиметричних досліджень оз. Світязь і проаналізовані їх особливості та науково-методична достеменність. Аргументовано доцільність проведення таких досліджень на сучасному технічному рівні та обґрунтовано методичну та матеріальну бази для їх проведення. Приведені окремі результати досліджень, можливість їх використання в суміжних галузях науки й окреслено перспективи подальших робіт. Наведено цифрові 2D- та 3D карти рельєфу дна оз. Світязь і сертифіковану і впроваджену у Шацькому національному природному парку карту глибин оз. Світязь. Доведено часову стабільність батиметричних даних озера й підтверджено незмінність максимальної глибини та берегових обрисів акваторії. Відзначені особливості двочастотної ехолокації дна озера, яка дає змогу опрацювати методику побудови карти донних осадів, що може мати практичне значення для уточнення промислових відкладів сапропелю в озерах Волині.